

ORSZÁGGYŰLÉSI VÁLASZTÁSOK 2010.

PARLIAMENTARY ELECTIONS 2010.

2010. április 11. és 25-én a magyar választópolgárok ismét az urnákhoz járultak. Ez a parlamenti választás immár a hatodik a sorban a rendszerváltást követő demokratikus, többpárti választások sorában. Két évtized alatt lényegében azonos szabályok szerint zajlott a választás, a választójogi törvényben annyi volt a változás, hogy 1994 óta a parlamentbe történő bekerüléshez a pártoknak 5%-os küszöböt kell átlépniük, az azt megelőző 4%-kal szemben.

A magyar választási rendszerben valójában két elv él egymás mellett. Az egyéni választókerületi rendszer, ahol a polgárok egyénekre adják voksaikat és a szavazatok többségét elnyerő jelölt kapja a mandátumot. A másik az ún. arányos rendszer, ahol pártlistákra lehet leadni a szavazatokat és a pártok a rájuk eső szavazatok arányában jutnak képviselői helyekhez. Ez egy meglehetősen bonyolult, arányosságra törekvő, vegyes választási rendszer. Kenneth Benoit amerikai politológus több mint egy évtizede foglalkozik a magyar választási rendszerrel és erről így nyilatkozott: „Nézegettem a kelet-európai választási rendszereket, és a magyarra akadva azt mondtam: ez valami csoda!...A világ összes szisztémája közül ez a legérdekesebb. Magától értetődő volt számomra, hogy a PhD-kutatásomat Magyarországon végezzem.”¹ A magyar parlamentben a képviselői helyek száma 386. Ebből 176 főt egyéni választókerületben, 152 főt megyei (19 megye + a főváros, tehát 20) listán választanak meg képviselővé, míg a maradék 58 fő az ún. töredék szavazatok alapján a pártok országos listáiról jut képviselői helyhez.

Magyarországon tehát 176 egyéni választókerület található. Ez azt jelenti, hogy kb. 60 000 választópolgár juttathat be egy képviselőt a parlamentbe. A jelölés — az előző rendszer jelölőgyűléseit számúzva — a törvény rendelkezéseinek megfelelően az adott választókerület választóitól származó 750 ajánlás alapján történhet. Az ajánló szelvényeket a választásra jogosultak a nyilvántartásba vételről szóló értesítéssel együtt megkapják. Ezt az ajánlószelvényt aztán a polgár belátása szerint használhatja fel jelölésre, esetleg nem használja fel, mert nem kíván senkit sem ajánlani. A szavazás a választókerületekben az ún. kétszavazatos rendszerben történik. A választópolgár egyik szavazatával egyéni jelöltre szavazhat, a másik szavazatával pedig valamelyik párt listáját támogathatja. Az egyéni választókerületben a szavazás akkor érvényes, ha a jogosultak több mint fele szavazott. Az első fordulóban az nyerheti el a mandátumot, aki a leadott, érvényes szavazatok több mint felét megkapta. Ez a két együttes feltétel nehezen teljesíthető: 1994-ben két, 1998-ban egy mandátum sorsa dőlt el így. Az új évtizedben már gyakrabban fordult elő első forduló győzelem: 2006-ban 66, míg 2010-ben 119 képviselői helyet lehetett betölteni az első forduló után. 2010 azt a sajátos és új tapasztalatot adta, hogy minden elsőfordulós helyet egy pártszövetség, a FIDESZ–MPP és a kereszténydemokraták jelöltje szerzett meg. Ha az első forduló érvényes, de eredménytelen volt, akkor a másodikban azok a jelöltek indulhatnak, akik az első fordulóban legalább a szavazatok 15%-át megkapták, de mindenképpen a három legtöbb szavazatot elért induló. A második fordulóban az érvényességhez elég a jogosultak 25%-nak a megjelenése és a legtöbb szavazatot elért jelölté a mandátum.

A 19 megye és a főváros is területi választókerületet alkot, tehát összesen húszat. Ezekben a pártok (és csak politikai pártként bejegyzett szervezetek) bizonyos feltételek teljesítése esetén listát állíthatnak. A jelölés alapja itt is az egyéni jelöltek indítása, azaz 750 ajánlószelvény összegyűjtése. Területi listát az a párt indíthat, amelyik az adott terület egyéni választókerületének egynegyedében, de legalább két egyéni kerületben jelöltet tudott állítani, azaz számukra össze tudta gyűjteni a legalább 750 ajánlószelvényt. A területenként megszerezhető listás helyek számát törvény határozza meg. Az egyéni és listás mandátumok száma így alakul.

¹ www.nol.hu/specialis/rss valogatás. 2010.04.09.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2010.
3. évfolyam 2. szám

DR. BERÉTI László

	Egyéni	Területi listás
<i>Budapest</i>	32	28
<i>Baranya</i>	7	6
<i>Bács-Kiskun</i>	10	8
<i>Békés</i>	7	6
<i>Borsod-Abaúj-Zemplén</i>	13	11
<i>Csongrád</i>	7	6
<i>Fejér</i>	7	6
<i>Győr-Moson-Sopron</i>	7	6
<i>Hajdú-Bihar</i>	9	8
<i>Heves</i>	6	5
<i>Jász-Nagykun-Szolnok</i>	8	6
<i>Komárom</i>	5	5
<i>Nógrád</i>	4	4
<i>Pest</i>	16	14
<i>Somogy</i>	6	5
<i>Szabolcs-Szatmár-Bereg</i>	10	9
<i>Tolna</i>	5	4
<i>Vas</i>	5	4
<i>Veszprém</i>	7	6
<i>Zala</i>	5	5
Összesen	176	152

A listára történő szavazásnál nem lehet eredménytelen a szavazás, tudniillik itt nincs szükség többségre, a mandátumokat az elért szavazatok arányában kapják a pártok és a pártlistáról a személyek. Érvénytelen lehet viszont a szavazás, ha nem szavazott a választásra jogosultaknak több mint a fele (ez történt 1998-ban Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyékben). Csak ebben az esetben kell második fordulót rendezni, ekkor már elegendő a választópolgárok több mint egynegyedének a megjelenése. A területi listák eredményeit a Hagenbach-Bischoff együttműködésével számolják ki. A mandátumelosztás előtt meghatározzák, melyek azok a pártok, amelyek listái országos összesítésben nem érték el az 5 %-ot (1990-ben a 4%-t). Ezek a pártok nem kapnak helyet a törvényhozásban sem a területi, sem az országos listáról. Az országos lista kiegészítő, arányosító funkciót tölt be. Erre a választópolgárok nem szavaznak. Azok a pártok jogosultak ilyen lista állítására, amelyek legalább hét területi listát voltak képesek állítani. Az elért szavazatok arányában a mandátumokat csak azok a listák kapják a d' Hondt kvóciens szerint, amelyek országosan az 5%-os határ fölé kerültek. A bekerülési küszöb öt százalékát egyébként nem is olyan könnyű elérni. Ennek a szabálynak az az értelme, hogy a pártstruktúra ne töredezzon szét túlságosan a törvényhozásban. A sok párt parlamenti részvétele megnehezíti a kormányalakítást, a kicsi pártok túlzó igényekkel léphetnek fel koalíciós partnerként.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2010.
3. évfolyam 2. szám

DR. BERÉTI László

A területi listát állító pártok a listák száma szerint.²

Területi listák száma	1990	1994	1998	2002	2006	2010
20	6	8	8	7	5	4
7-19	6	7	4	1	5	2
1-6	6	4	3	5	5	3

A táblázat azt mutatja számunkra, hogy egyre kevesebb párt tud listát állítani, vagy a választópolgárok ajánlási hajlama mutat egyre csökkenő hajlandóságot. Amíg a rendszerváltás első évében 18 párt volt képes legalább egy listát indítani és 6 párt tudott mind a 20 területen elindulni, addig az idei évben a két évtizeddel ezelőttinek csak a fele, 9 párt volt erre képes. Minden megyében csak négy párt tudta ezt az eredményt abszolválni. Öt párt ennél kisebb eredménnyel kellett, hogy beérje. Mindennek lehet egy másik oka is. Az utóbbi évtizedben a pártok igyekeztek minél több ajánlószelvényt begyűjteni. Ezt két okból is tették. Egyrészt minél többet tudtak összegyűjteni, annál jobban csökkenthették az induló riválisok számát. Másrészt a minél több ajánlás bizonyos mértékig előre jelezte a várható szavazási eredményt is. Persze nem akarom azt állítani, hogy minden választó, aki jelöltet ajánlott nagy bizonyossággal el is ment szavazni, de ebből már jó prognózist lehet készíteni a várható eredményre és a mandátumszerzésre. Az ajánló szelvényekkel az utóbbi időben több probléma is volt. Vannak olyan szerzők, akik egyenesen „cédulabizniszről” értekeznek, azaz pénzért, más értékért megvehető szelvényeket említenek. Felröppentek hírek szelvények hamisításáról, elhunyt állampolgárok nevére kiállított szelvényekről is. A pártok kölcsönös vádaskodása is jellemző volt szelvény ügyben. Száz szónak is egy a vége: megérett a helyzet az ajánlószelvények rendszerének átalakítására. A nagy pártok szelvénygyűjtése odáig fajult, hogy a FIDESZ-KDNP például bejelentette, hogy kétmillió szelvényt gyűjtött, ami a szelvények egynegyede, holott minden jelöltjének indulásához elegendő lett volna 132 ezer szelvény is. Ez az állapot természetesen megkeserítette a kis pártok helyzetét.

A jelöltállítás helyzete 2010-ben.³

Párt	Egyéni jelöltek száma	Területi listák száma
FIDESZ-KDNP	176	20
Jobbik	176	20
MSZP	176	20
LMP	96	20
MDF	91	18
Civil Mozgalom	26	9
Munkáspárt	16	3
MIÉP	11	1
MSZDP	11	3
Torgyán-Kisgazda	7	—
Összefogás Párt	5	—
Magyarok Egymásért	4	—
Somogyért Szövetség	3	—
FKGP	2	—
Zöld Baloldal	2	—
MCF Roma Összefogás	1	—

² HVG 2010. március 27. 7.old.³ uo.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2010.
3. évfolyam 2. szám

DR. BERÉTI László

Három párt volt képes minden egyéni kerületben jelöltet állítani és csak négy párt tudott minden megyében listát is felmutatni. Az országos listát állító pártok száma hat volt. Az idén 16 olyan politikai párt volt hazánkban, amely legalább egy jelöltet tudott indítani az országgyűlési választásokon.

Az elmúlt választásokon így alakult a jelöltek száma:⁴

1990	1994	1998	2002	2006	2010
1532	1876	1606	1244	998	816
(120)	(103)	(53)	(40)	(11)	(19)

Jól látható a számsorból, hogy az ajánlószelvények maximalizálása a nagy politikai pártok részéről mennyire lecsökkenti az indulók számát. Az idén a jelöltek száma a felére esett vissza az 1990. évinek, de még nagyobb az eltérés a „csúcsevnek” számító 1994-hez képest. A zárójelben a független jelöltek adatai láthatók, vagyis azoké, akik mögött nem áll párt szervezet. 2010-ben számuk a két évtizeddel ezelőtti tizedére esett vissza. Az idei év egy sajátossággal gazdagította a független jelöltek jellemzőit. A büntetőeljárás alatt állók között hirtelen rendkívül népszerű lett a politika. A mentelmi joggal járó jelöltséghez elegendő a 750 ajánlószelvény összegyűjtése és a büntetőeljárás elodázása, esetleg lehetetlen né tétele. A tények pedig azt mutatják, hogy egy ilyen jelöltnek sem sikerült képviselői helyhez jutnia, de még elfogadható eredményhez sem segítették őket a választók.

2010-ben az első forduló után a listás eredmények a következőképpen alakultak:⁵

Párt	Listás eredmény	Szavazat száma
FIDESZ-KDNP	52,75%	2 659 974
MSZP	19,31%	972 119
Jobbik	16,68%	842 306
LMP	7,44%	373 957
MDF	2,66%	133 712
Civil Mozgalom	0,90%	45 161

A Fiatal Demokraták Szövetsége pártszövetségben a kereszténydemokratákkal — már 2006-ban is együtt indultak— minden idők legnagyobb sikerét érte el parlamenti választások során. Mind a húsz területi listán győzedelmeskedett, a legjobb eredményt Vas megyében érték el, ahol 62,77% volt a támogatottságuk, a legkevesebb szavazatot pedig Heves megyében kapták 45,77%-al. 57 egyéni választókerületben kell második fordulót rendezni, ezekben egy kivételével FIDESZ-jelölt áll az első helyen. Már csak az a kérdés, lesz-e egyáltalán más pártnak egyéni jelöltje az új összetételű parlamentben.

A mandátumszám az első forduló után:⁶

FIDESZ-KDNP	206 (119 egyéni, 87 területi listás)
MSZP	28
Jobbik	26
LMP	5

⁴ HVG 2010. március 27. 8. old.

⁵ www.valasztas.hu 2010. április 12.

⁶ www.valasztas.hu 2010. április 12.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2010.
3. évfolyam 2. szám

DR. BERÉTI László

Az első fordulóban tehát 265 mandátum sorsa dőlt el, a másodikban 57 egyéni körzetben lesz szavazás és folytatódik a töredékszavazatok kiosztása, amely 64 további képviselői helyről dönt.

Megállapítható, hogy a következő ciklus parlamentje négypartis lesz— esetleg öt, ha a FIDESZ-KDNP szövetség külön alapít frakciót— oly módon, hogy két teljesen új, eddig még parlamenti részvétellel nem rendelkező párt jutott mandátumhoz. A rendszerváltó pártok közül a Magyar Demokrata Fórum és a Szabad Demokraták Szövetsége nem tudta a parlamentbe kerülés 5%-os küszöbét átlépni, így nem lesz képviselőjük a Házban. Az MDF elnöke, Dávid Ibolya pártelnök már az első forduló eredményének ismertetése után lemondott megbízatásáról, súlyos vereségnek értékelve az eredményt. Az SZDSZ önállóan nem méretette meg magát, sajátos szövetségben indult az MDF-el, a magyar demokraták biztosítottak listás helyeket a párt jelöltjeinek. Ez a szövetség nem járt sikerrel, a Magyar Demokrata Fórum közleményben tudatta, hogy megszakít minden együttműködést a szabad demokratákkal, valójában beismerték elhibázott együttműködésüket. A közvélemény-kutatók már előre jelezték az új pártformáció, a Jobbik előretörését, és a Jobbik valóban kiemelkedő eredményt ért el. Már az Európai Unió parlamentjének megválasztásakor is látni lehetett, hogy ezzel a párttal számolni kell. Most ez megerősítést nyert. Népes frakcióval fognak rendelkezni a T. Házban. A Lehet Más a Politika új képződmény, új szint hozott a magyar pártpaletta. A közvélemény-kutatók a bekerülési küszöb környékén mérték támogatottságukat, volt aki biztos bejutóként, volt aki kimaradóként számolt vele. A több, mint hét százalékos eredmény minden várakozást megdöntött. A párt vezetője Schiffer András első nyilatkozataiban „valóságos csodaként” értékelte eredményüket. Az első forduló utáni mandátumszámuk még nem jogositja fel őket a frakcióalakításra— ehhez tíz képviselő kell, — de töredékszavazatokból remélhetnek még képviselői helyeket.

A fent említett amerikai politológus — Kenneth Benoit — 1998 óta végez mandátumbecslést a magyar választások előtt. Az ideai választásokra a következőket prognosztizálta: FIDESZ-KDMP 271, MSZP 60, Jobbik 54 mandátum.

Az egyéni még álló kerületek közül egy olyan van, ahol szocialista jelölt vezet. Ez a XIII. kerület 20. sz. választókerülete, dr. Tóth József a kerület polgármestere 44,71 %-t ért el, a FIDESZ jelöltje Spaller Ede 36,37 %-t. Minden más egyéni körzetben a fiatal demokraták jelöltje vezet. Itt nagy harc várható a második fordulóban, mint ahogy a kerület 19. sz. körzetében is. Dr. Szalay Péter FIDESZ és dr. Szanyi Tibor szocialista jelölt között minimális az eltérés. Akár néhány szavazat is dönthet, s az lesz a befutó, aki jobban tudja mozgósítani a szavazóit.

Néhány érdekesebb, de már eldőlt vetélkedés az egyéni körzetek közül. Baranya megye 2. számú körzetében a hét évig a magyar parlament elnöki tisztségét betöltő MSZP-s dr. Szili Katalin 26,52%-ot ért el, FIDESZ-es ellenfele Nagy Csaba 50,98%-al elnyerte a mandátumot. A budapesti belvárosban, az V. kerületben a polgármester Rogán Antal (FIDESZ) 53,46%-kal képviselő lesz a 20,83%-ot elért dr. Steiner Pál (MSZP) a fővárosi közgyűlés szocialista frakcióvezetője ellenében. Buda XII. kerületében a polgármester Pokorni Zoltán 55,99% (FIDESZ) megverte a pénzügyminisztérium szocialista államtitkárát, dr. Katona Tamást 21,51%-al. Jász-Nagykun-Szolnok megye 2.sz. kerületében Jászapátiban a honvédelmi miniszter dr. Szekeres Imre (MSZP) harmadik lett 18,91%-al, előtte végzett Pócs János (FIDESZ) 54,16%-al és mandátumhoz jutott, még a második 24,25%-l a Jobbik-ot képviselő Madarász Sándor lett.

Érdekes eredmény született BAZ megye 8. számú választókerületében, Edelényben. A FIDESZ jelöltje dr. Daher Pierre 36,54%, a független (korábban FIDESZ polgármester) Molnár Oszkár 24,14%, a Jobbik-t képviselő Miklós Árpád 19,14% és a szocialista Gúr Nándor 18,70%-t ért el. Szegeden a szocialista polgármester, dr. Botka László 36,23%-ot elérve második lett dr. Bohács József FIDESZ 43,32%-a mögött.

Le kell szögeznünk, a lényeges kérdések már az első forduló után eldőlték:

1. A FIDESZ-KDNP pártszövetség már az első forduló után megnyerte a választást, a szocialisták katasztrofális vereséget szenvedtek;
2. A FIDESZ 206 elsőfordulós mandátuma elegendő a kormány megalakításához;
3. Tisztázódott mely pártok lépték át az 5%-os küszöböt, tehát négy (öt) párti lesz a parlament.
4. Kialakult a parlamenti erőssorrend, mely párt a második és így tovább.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2010.
3. évfolyam 2. szám

DR. BERÉTI László

Az április 25-én megtartott második forduló már nem hozta igazán tűzbe a választókat, ők is észlelték a fő kérdések eldőlését. A második fordulóban 2 438 997 polgárt vártak az urnákhoz, ezek közül 1 137 506⁷ jelent meg. Ez a jogosultak 46,64%-a. Az eredmény alig jobb, mint a 1990-es, amikor 45,45% választott a második fordulóban. Egyébként a második forduló részvételi aránya lényegesen magasabb volt mindig, nem is beszélve a 2006-os részvételről, akkor 64,32% szavazott. A legmagasabb második forduló részvételt 2002-ben regisztráltuk, akkor a választók 73,54%-a tartotta fontosnak szavazatának leadását.

A végleges mandátumkiosztás a következőképpen alakult:

FIDESZ-KDNP	262
MSZP	59
Jobbik	47
LMP	16
FIDESZ-KDNP-MVMP	1
Független	1

A szocialisták a vártaknak megfelelően a főváros XIII. kerület két egyéni helyét tudták megszerezni, a többi második forduló kerületben egy kivételével mindenütt a FIDESZ jelöltjei kapták a mandátumot. Így dr. Tóth József és dr. Szanyi Tibor személyében két egyéni kerületi győztese van a szocialista pártnak. Az egyetlen független jelölt a négy éve még FIDESZ színekben parlamentbe került edelényi polgármester Molnár Oszkár lett. A győztes pártszövetség tehát kétharmados többségre tett szert, így döntöttek a választók. A 263 főből álló kormányzó többség kényelmes lehetőséget biztosít a döntések meghozatalához. Az előzetes latolgatás több kétharmados törvény módosításával és jelentős gazdaságélénkítő tevékenység beindításával számol. A sokszor elátkozott „reform” kifejezés valóságos tartalommal tölthető meg: az önkormányzatok számának csökkentése és feladataik átalakítása; a parlamenti képviselők számának csökkentése; az egészségügy; az oktatásügy átalakítása. Az ország gazdaságának tartós növekedési pályára állítása mellett ezek nagyon komoly feladatok.

Kétségtelen, hogy a nagy vesztes az MSZP. 2006-os nagy győzelem, 184 mandátum után az idej 59 képviselői hely a harmadát sem éri el a négy évvel ezelőttinek. Az előző választások 91 egyéni helyével szemben a mostani kettő igen halvány eredmény. A szocialisták voltak az elsők a rendszerváltás óta, akik két egymást követő parlamenti ciklusban kormányozhattak. Ezt kell most átadniuk. Többek között olyan „szocialista nagyágyúk” távoznak a parlamentből, mint: Csizmár Gábor MeH államtitkár, volt munkaügyi miniszter; Teleki László romaügyekért felelős államtitkár; Molnár Gyula a főváros XI. kerületének polgármestere; Arató Gergely oktatási államtitkár; Korózs Lajos munkaügyi államtitkár; Keller László közpénzügyi államtitkár; Kökény Mihály volt népjóléti miniszter és Suchmann Tamás balatoni kormánybiztos. A felsoroltak közül sokan több ciklusban is a parlament tagjai voltak, de az új Háznak már nem lesznek képviselői. Lendvai Ildikó pártelnök a választási vereség után— hasonlóan az MDF elnök asszonyához— lemondott megbízatásáról és az elnökség is felajánlotta lemondását. A szocialisták a nyár elején kongresszuson értékelik a történeteket.

Sólyom László köztársasági elnök a választások befejeztével rövid nyilatkozatot tett, értékelte a választások két fordulóját és kinyilvánította, hogy a legrövidebb időn belül összehívja a képviselőház alakuló ülését. Ezt követően megalakul az új összetételű parlament és kezdődhet a kormányalakítás folyamata. Mivel nem kell koalíciós tárgyalásokra időt pazarolni a kormány gyorsan megalakulhat és az eskü letétele után azonnal munkához is kezdhet.

Orbán Viktor, a FIDESZ kormányfő-jelöltje a választások utáni nyilatkozatában azt vázolta fel, hogy a kormány a gazdaság és a közbiztonság rendbetételével kezdi tevékenységét és minden más csak ezek után jöhet. A kormányalakítást követően három tervet fognak letenni: az adócsökkentésről; a bürokrácia elleni harcról és az önkormányzatokkal való együttműködésről.

⁷ www.valasztas.hu 2010. 04. 26. 09.06.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DR. BERÉTI László

Budapest, 2010.
3. évfolyam 2. szám

A fent említett amerikai politológus mandátum becslése igen jól megközelítette az elért eredményt, egyedül az LMP parlamentbe kerülésében tévedett. Mindez azt bizonyítja, hogy használható a modell. Kérdés persze az, hány cikluson keresztül „használjuk” még ezt a választási modellt, mert egy újra új becslési mechanizmus is kell.

Kulcsszavak: választási szabályok, egyéni és listás választás, választási eredmények, új pártok a parlamentben

Keywords: election, election results, no-coalition government.

IRODALOMJEGYZÉK

BERÉTI László: *Országgyűlési választások 1998.* =Társadalom és Honvédelem, 1998. 2. évf. 3-4. szám

KÖRÖSÉNYI András: *A magyar politikai rendszer.* -Bp.: Osiris Kiadó 1998.

KOZMA Viktória: *Pártrendszer és koncentráció.* =Politikatudományi Szemle XVI. évf. 2007.4. szám

BAYER József: *A politikatudomány alapjai* -Bp.: Napvilág Kiadó, 1999.